

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*
PARTICIPATION IN PROMOTING MONASTIC AFFAIRS BY LOCAL
LEADERS OF THE PHAYAKKHAPHUM PHISAI DISTRICT SERVICE AREA,
MAHA SARAKHAM PROVINCE

พระเมืองมินทร์ ถาวรจิตโต (ใจดี)¹ และ พระครูกิตติวราทร²

Phra Mueangmin Thavarachitto (Jaidee)¹ and Phrakhrukittiwarathon²

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Faculty of social sciences Mahamakut buddhist university, Thailand

Corresponding Author's Email: min2537jaidee@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 มกราคม 2569; วันแก้ไขบทความ 30 มกราคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 1 กุมภาพันธ์ 2569

Received 20 January 2026; Revised 30 January 2026; Accepted 1 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง 3) เพื่อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน 214 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 รูป เครื่องมือวิจัยคือ

Citation:



* พระเมืองมินทร์ ถาวรจิตโต (ใจดี) และ พระครูกิตติวราทร. (2569). การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(1), 743-766.

Phra Mueangmin Thavarachitto (Jaidee) and Phrakhrukittiwarathon. (2026). Participation In Promoting Monastic Affairs By Local Leaders Of The Phayakkhaphum Phisai District Service Area, Maha Sarakham Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(1), 743-766.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที่ ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการศาสนศึกษา ตามลำดับ

2) ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้นำท้องถิ่นควรมีบทบาทเชิงรุกในการประสานความร่วมมือกับคณะสงฆ์ในทุกด้าน ทั้งการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนาด้านสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้การดำเนินงานทางศาสนาเป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธา การเรียนรู้ และการพัฒนาคุณธรรมของประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การส่งเสริม, กิจการคณะสงฆ์, ผู้นำท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study participation in promoting monastic affairs by local leaders of The Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province. 2) to compare the opinions on the participation in promoting monastic affairs by local leaders in mention classified by gender, age, education level, and position. 3) To study recommendations regarding participation in

promoting monastic affairs by local leaders of The Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province. The sample group consisted of 214 participants, including subdistrict heads, village heads, subdistrict administrative organization presidents, mayors, members of subdistrict administrative organization councils, and members of municipal councils in Phayakkhaphum Phisai District and five key informants. The research instrument used was a questionnaire with content validity between 0.67 to 1.00 and reliability at 0.94. The statistical analyses employed include frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistics used for hypothesis testing include t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis.

The research found that:

1) The participation in promoting monastic affairs by local leaders of The Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province overall and aspect at a high level, ranked in order of average scores from highest to lowest as follows: public welfare activities, followed by educational support and religious education, respectively.

2) A comparison of opinions regarding participation in promoting monastic affairs by local leaders of The Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province, classified by gender, educational level, and position, showed no significant differences overall and aspect. However, classified age there was a statistically significant difference at the .05 level

3) The recommendations regarding participation in promoting monastic affairs by local leaders of The Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province local leaders should play a proactive role in coordinating cooperation with the Sangha in all aspects, including administration, religious education, educational support, dissemination of Buddhism, development of public infrastructure, and public welfare. Such collaboration would enhance unity,

efficiency, and responsiveness to community needs. Furthermore, temples should be promoted as centers of faith, learning, and moral development to ensure sustainable benefits for local communities.

Keywords: Participation, Promoting, Monastic Affairs, Local Leaders

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เน้นหลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามแนวคิด Self Government ซึ่งถือเป็นหลักสากลที่หลายประเทศให้ความสำคัญ และเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐที่สำคัญ เช่น การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว รวมทั้งการพัฒนาสุขภาพและกีฬา ซึ่งทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำท้องถิ่นในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือและเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561, หน้า 3-9)

จากหลักการและเจตนารมณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้ความสำคัญและมีเจตนารมณ์ในการจัดองค์กรบริหารของรัฐ รวมถึงการคุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นรากฐานที่มาของกฎหมายอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่ง เพราะเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญทุกประเทศต่างบัญญัติเรื่องของอำนาจการบริหารประเทศไว้ทั้งสิ้น ไม่ว่าประเทศนั้นปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ระบอบคอมมิวนิสต์ หรือระบอบการปกครองอื่น ต่างก็บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเรื่องเดียวกัน คือ เรื่องอำนาจการบริหารประเทศ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20) จะเห็นได้ว่าตามระบอบการปกครองประเทศไทยนั้น ล้วนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในภาค ประชาชนต่อการปกครองตนเอง ในทางการปกครองคณะสงฆ์ก็เช่นเดียวกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเปิดโอกาสให้พุทธบริษัทได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำรงและรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา เพราะตัวสถาบันพระพุทธศาสนาเอง หรือพระสงฆ์เองจะ

สามารถอยู่ได้ ต้องอาศัยแรงศรัทธาสนับสนุนจากชุมชนและท้องถิ่นเป็นการสำคัญในการทำวิจัยในครั้งนี้จึงอยากเห็นส่วนสำคัญของผู้นำท้องถิ่น ที่มีฐานะเป็นเจ้าของท้องถิ่นที่พื้นที่นั้น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการงานปกครองคณะสงฆ์เพื่อให้งานคณะสงฆ์สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง และ องค์กรไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน ตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนสังคมของตนเอง (พระวสันต์ วสุนตเวที (หงอกชัย) และชาญชัย ฮวดศรี, 2564)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์นับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นได้ใช้อำนาจและสิทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ตามที่กฎหมาย ได้กำหนดไว้ อีกทั้งยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์มีอำนาจในการมีส่วนร่วมเข้าถึงแผนการพัฒนาท้องถิ่นด้วย ทำให้คณะสงฆ์รู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางจนเกิด สำนึกในความสำคัญของคณะสงฆ์ต่อท้องถิ่น รับรู้ถึงอุปสรรคและปัญหาตลอดจนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และที่สำคัญคือเป็นแหล่งสร้างผู้นำท้องถิ่นการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในอนาคตให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่น และยังช่วยหนุนนำให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นต่อไป ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือก อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ได้แก่ จำนวน 14 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 213 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 14 คน นายกเทศมนตรี จำนวน 1 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 218 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน รวมทั้งหมด 472 คน (ข้อมูลบุคคลากรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน กลุ่มประชากร จำนวน 472 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 รูป ที่สุ่มจากประชากรโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, สมฤติชมฤตแดง, 2560)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะคำถามปลายปิด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง แบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- | | | | |
|---|---------|-------------------------------|-----------|
| 5 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | มากที่สุด |
| 4 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | มาก |

- | | | | |
|---|---------|-------------------------------|------------|
| 3 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | ปานกลาง |
| 2 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | น้อย |
| 1 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | น้อยที่สุด |

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งสัมภาษณ์ ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interviewing Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) โดยกำหนดข้อคำถามที่มุ่งเน้นถึงแนวทางในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้
2. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล ถึงผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้งฉบับ
2. นำแบบสอบถามที่เลือกไว้แล้ว ดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์
3. นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้านและเป็นรายข้อ แล้วแปลผลตามเกณฑ์การ วิเคราะห์แต่ละข้อดังนี้

- | | | | |
|---|---------|-------------------------------|------------|
| 5 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | มากที่สุด |
| 4 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | มาก |
| 3 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | ปานกลาง |
| 2 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | น้อย |
| 1 | หมายถึง | มีการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ | น้อยที่สุด |

5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง โดยใช้ความถี่และร้อยละ

6. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบหาความต่างของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม กิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนก ตามเพศ โดยใช้ค่า t-test (Independent) ในการเปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม

7. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบหาความต่างของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม กิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนก ตาม อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยใช้ค่า F-test (One-ANOVA) ในการเปรียบเทียบ ตัวแปรที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

8. เก็บรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของ ผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies)

9. นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

10. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่ามา วิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และจดบันทึก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ค่า IOC (Index of item objective congruence)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 102) ดังนี้

$$a = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ a แทน ค่าความเชื่อมั่น หรือค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 104)

ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คำนวณจากสูตร บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 105 ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม"
	N	แทน	จำนวนคน

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร (กัลยา วานิชย์บัญชา, (2548), หน้า 19 ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	X ²	แทน	ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน
	$\sum$	แทน	ผลรวม

สถิติทดสอบสมมติฐาน

1. ค่า t-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระสองกลุ่ม คำนวณจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2 + s_2^2}{n_1 + n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2
	S_1^2		
S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ กลุ่มที่ 2	
	n_1		
n_2	แทน	จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2	

2. ค่า F-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป คำนวณจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
	MS_b	แทน	ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ รองลงมา คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศาสนศึกษา ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ สอดส่องดูแลเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปตามพระธรรมวินัย รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาวัดของคณะสงฆ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของวัด ตามลำดับ

1.2 ด้านการศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษา รองลงมา คือ ผู้นำท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในเรื่องการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ดูแลเร่งรัดให้มีการเรียนการสอนนักเรียนธรรมอย่างทั่วถึง ตามลำดับ

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาสงเคราะห์ รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือจุนเจือ

ช่วยเหลือการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ ตามลำดับ

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ช่วยเหลือกิจกรรมด้านการเผยแผ่ธรรมะเมื่อทางวัดหรือคณะสงฆ์ต้องการความช่วยเหลือ รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดอบรมสั่งสอนธรรมะให้แก่ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำท้องถิ่นให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการเผยแผ่ ตามลำดับ

1.5 ด้านการสาธารณูปการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในเรื่องการพัฒนาวัด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในกิจการและบำรุงรักษากิจการของวัดให้ ศาสนสมบัติของวัดคงอยู่ต่อไปด้วยดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องการสาธารณูปการ ตามลำดับ

1.6 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของวัดซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ รองลงมา คือ ผู้นำท้องถิ่นให้การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์สามเณรที่ได้รับความเดือดร้อนจากการเจ็บป่วย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการ สาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.1 ด้านการปกครอง ได้แก่ ควรประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำท้องถิ่นและเจ้าคณะระดับต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่เป็นไปอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกับนโยบายของคณะสงฆ์ ควรสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรในการจัดประชุมวางแผน และดำเนินกิจกรรมทางศาสนา เพื่อให้คณะสงฆ์สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรเข้าร่วมประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะสงฆ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาวัดและกิจการพระพุทธศาสนาในพื้นที่

3.2 ด้านการศึกษา ได้แก่ ควรส่งเสริมการจัดโครงการพัฒนาครูสอนธรรมะและพระสอนศีลธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการสอนในสถานศึกษา ควรประสานความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชน ในการจัดกิจกรรมพุทธศาสนศึกษา เช่น ค่ายธรรมะ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ควรให้การสนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้สมัยใหม่

3.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นควรร่วมกับวัดในการจัดโครงการบวชภาคฤดูร้อนหรือบวชศีลจาริณี เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกทางศาสนาแก่เยาวชน ควรจัดหาทุนการศึกษาหรือทุนอุปถัมภ์สำหรับพระภิกษุ สามเณร และนักเรียนยากจน เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และจัดโครงการศึกษานอกระบบเพื่อประโยชน์ของชุมชน ควรสนับสนุนกิจกรรมแนะแนวและการอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

3.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนโครงการเผยแผ่ธรรม เช่น ธรรมะสัญจร หรือการบรรยายธรรมในสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้มีความต่อเนื่องและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน

3.5 ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ ควรสนับสนุนการก่อสร้างศาสนสถานที่จำเป็น เช่น ศาลาการเปรียญ โรงครัว หรือกุฏิพระ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและคุ้มค่า ควรสนับสนุนการก่อสร้างศาสนสถานที่จำเป็น เช่น ศาลาการเปรียญ โรงครัว หรือกุฏิพระ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและคุ้มค่า ผู้นำท้องถิ่นควรร่วมกับคณะสงฆ์และประชาชนในการพัฒนา บำรุง และบำรุงรักษาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ควรจัดโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมในวัด เช่น การปรับภูมิทัศน์ การจัดการขยะ และการดูแลความสะอาดอย่างต่อเนื่อง

3.6 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นควรร่วมมือกับวัดในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัย หรือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อขยายผลกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ในระดับพื้นที่ และควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการให้คำปรึกษาและบำบัดทางใจแก่ประชาชนที่ประสบปัญหาชีวิต

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม

4.1 ด้านการปกครอง คือ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินไปควบคู่กับการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณและการบูรณาการแผนงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกิจการพระพุทธศาสนา อาทิ การสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างหรือบูรณะศาสนสถาน การจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีทางศาสนา เช่น งานบุญประเพณีประจำปี งานเข้าพรรษา ออกพรรษา และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน การปกครองถือเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการระดมทรัพยากรของกิจการคณะสงฆ์ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ในฐานะที่ผมเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หน้าที่หลักคือการกำหนดทิศทางและนโยบายของท้องถิ่นให้สอดคล้องกับกิจการทางศาสนา โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านกฎหมายท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติตำบลที่เกี่ยวกับการใช้สถานที่ การดูแลความสะอาดและความสงบเรียบร้อยในวัด รวมถึงการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้งของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางศาสนา บทบาทด้านการปกครองที่ผมปฏิบัติ คือการกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย โดยเฉพาะเรื่องการสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ การบำรุงรักษาศาสนสถาน หรือการจัดกิจกรรมทางศาสนา ผมจะทำหน้าที่ตรวจสอบให้การใช้ทรัพยากรเหล่านี้โปร่งใสและตรงตามวัตถุประสงค์ การส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ เช่น การออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีประจำปี หรือการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีการผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาวัด เช่น โครงการก่อสร้างห้องสมุดธรรมะ ห้องน้ำสาธารณะ หรือการปรับปรุงภูมิทัศน์วัดให้สวยงามเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้านการเผยแผ่การสนับสนุนกิจกรรมที่พระสงฆ์จัดขึ้นเพื่อถ่ายทอดหลักธรรมแก่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน เช่น ค่ายคุณธรรม ค่ายพุทธบุตร รวมถึงโครงการรดน้ำเข้าพรรษา ซึ่งช่วยส่งเสริมการใช้หลักธรรมมาแก้ปัญหาสังคมและพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการทำงานเชิงโครงสร้างที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันศาสนาและชุมชนไปพร้อมกัน การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นด้านการปกครอง คือการช่วยกำกับดูแลกิจกรรมทางศาสนาให้ดำเนินไปตามกฎหมาย เช่น การใช้ที่ดินวัด การจัดระเบียบตลาดหรือที่พักอาศัยรอบวัด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหากับคณะสงฆ์ รวมถึงการสนับสนุนงานเอกสารหรือข้อมูลที่คณะสงฆ์ต้องใช้ในการบริหาร

4.2 ด้านการศึกษา คือ การส่งเสริมด้านศึกษานับว่าเป็นหน้าที่สำคัญของผู้นำท้องถิ่น เพราะการศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของคุณธรรมในชุมชน อบต. ของเรามีการร่วมมือกับวัดในพื้นที่หลายแห่ง เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม และโครงการบวชเรียนภาคฤดูร้อน รวมทั้งการจัดงบประมาณช่วยเหลือเรื่องวัสดุอุปกรณ์การเรียน การบูรณะอาคารเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม และสนับสนุนครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เทศบาลถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและวัด การมีส่วนร่วมของเทศบาลในด้านศาสนศึกษาจึงมุ่งเน้นการสนับสนุนทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ เราได้จัดตั้ง “คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมระดับเทศบาล” เพื่อวางแผนและกำกับกิจกรรมทางศาสนา เช่น โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน การสนับสนุนครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการอบรมธรรมะสำหรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมศาสนศึกษาในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นมีการประสานงานกับเจ้าอาวาสและผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมธรรมะ เช่น โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน การสวดมนต์เย็นร่วมกันทุกวันพระ และการจัดค่ายคุณธรรมสำหรับเยาวชน ซึ่งได้รับการตอบรับจากชุมชนเป็นอย่างดีนอกจากนี้ เรายังสนับสนุนให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าศึกษาธรรมะในวันหยุด โดยร่วมมือกับวัดในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงในหมู่เยาวชน ช่วยประสานงานกับเจ้าอาวาสในการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายธรรมะช่วงปิดภาคเรียน สนับสนุนให้เด็กและผู้ปกครองเข้าวัดปฏิบัติธรรม และร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานวันสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ยังช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดผ่านช่องทางออนไลน์ของหมู่บ้าน เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงกิจกรรมทางศาสนาได้ง่ายขึ้น และอยากให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ธรรมะและการเรียนการสอนทางศาสนา เพราะจะช่วยให้เยาวชนเข้าถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าได้สะดวกมากขึ้น ผลักดันให้การสนับสนุนศาสนศึกษาอยู่ในแผนงบประมาณของ อบต. อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการร่วมติดตามการดำเนินงานของวัดในเรื่องการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม การเผยแผ่ธรรมะ และการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน เราทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการเสนอแนวคิดและข้อสนับสนุนทางนโยบายต่อที่ประชุมสภา เพื่อให้การส่งเสริมพระศาสนาเป็นเรื่องที่ได้รับการให้ความสำคัญ

4.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นภารกิจที่มุ่งช่วยเหลือและสร้างโอกาสทางการศึกษา

ให้แก่เยาวชนและพระภิกษุสามเณรที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยมีการดำเนินงานร่วมกับวัดในพื้นที่อย่างใกล้ชิดผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัด โครงการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจน และการสนับสนุนค่าอาหารกลางวัน อุปกรณ์การเรียน และค่าพาหนะสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งได้กำหนดให้ “การศึกษาสงเคราะห์” เป็นภารกิจสำคัญในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ขณะเดียวกัน วัดยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมระดมทุน เช่น การทอดผ้าป่าการศึกษา และการจัดงานบุญเพื่อช่วยเหลือเยาวชนในชุมชนโดยภาพรวม การศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างวัดกับผู้นำท้องถิ่นในทุกระดับ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เยาวชนและพระภิกษุสามเณรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ผู้นำท้องถิ่นทำหน้าที่ทั้งใน ด้านนโยบาย การสนับสนุนงบประมาณ การประสานงานกับภาคีเครือข่าย และการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งการให้แก่ประชาชนในชุมชน การดำเนินงานดังกล่าวไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ แต่ยังเป็นการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาธรรม ส่งผลให้เกิดความเจริญมั่นคงทั้งในระดับชุมชนและสังคมโดยรวมอย่างยั่งยืน

4.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ดีให้แก่ประชาชนในชุมชน ทำให้เกิดความสงบสุขและความสามัคคี ผู้นำท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกประสานงานระหว่างวัดกับประชาชน เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแพร่หลายและเข้าถึงทุกกลุ่มวัยในสังคม ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทโดยตรงในการช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด เช่น งานบุญประจำปี การฟังธรรม และโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การสวดมนต์หมู่บ้าน การบวชลูกหลาน และการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งช่วยให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น กิจกรรม “เยาวชนรักษาศีล 5” ที่จัดโดยความร่วมมือระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับวัด ทำให้เยาวชนมีความเคารพพ่อแม่และลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน ดังนั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่นเป็นภารกิจที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาททั้งในด้านการประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ และเป็นต้นแบบที่ดีในทางธรรม การดำเนินงานดังกล่าวช่วยเสริมสร้างสังคมคุณธรรม ทำให้ประชาชนยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน มีความรักสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

4.5 ด้านการสาธารณูปการ คือ การพัฒนาด้านสาธารณูปการในวัดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับความสะดวกของพระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน เช่น การปรับปรุงถนนเข้าวัด การขุดลอกคูคลอง การสร้างกำแพงวัด หรือระบบน้ำประปาในวัด ซึ่งถ้ามีการประสานงานที่ดี จะทำให้วัดพัฒนาได้รวดเร็วและเป็นระเบียบ ผู้นำหมู่บ้านใกล้ชิดกับชาวบ้านและวัดมากที่สุด ด้านสาธารณูปการจึงเป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกัน เช่น การปรับปรุงศาลาโรงธรรม ทางเดินรอบวัด หอระฆัง ห้องน้ำ หรือระบบน้ำภายในวัด ผู้นำหมู่บ้านมักจะเป็นผู้ประสานให้ชาวบ้านมาช่วยกันทำงานบุญ เช่น ทำความสะอาดวัด หรือร่วมแรงก่อสร้างสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านสาธารณูปการของวัด เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นสถานที่ที่ประชาชนใช้ทำกิจกรรมทางศาสนาและสังคม อบต.สามารถช่วยเหลือได้หลายทาง เช่น การจัดสรรงบประมาณซ่อมแซมถนนทางเข้าวัด ระบบไฟฟ้า ประปา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงการช่วยดำเนินการขออนุญาตหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เทศบาลมีหน้าที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งวัดถือเป็นแหล่งรวมของจิตใจและวัฒนธรรม ผู้นำท้องถิ่นจึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสาธารณูปการ เช่น การติดตั้งไฟส่องสว่างรอบวัด การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การดูแลความสะอาดพื้นที่วัด และการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรอบให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และวัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมประจำปี เช่น งานบุญ งานศพ และพิธีกรรมต่าง ๆ กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงควรช่วยดูแลความสะอาด เช่น จัดเวรดูแลความปลอดภัย จัดหาน้ำสะอาด ไฟฟ้า และช่วยระดมทุนกับชาวบ้านเพื่อบูรณะสิ่งปลูกสร้างในวัด

4.6 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ คือ การสาธารณะสงเคราะห์เป็นหนึ่งในหน้าที่หลักของคณะสงฆ์ที่มุ่งช่วยเหลือสังคมในยามเดือดร้อน ทั้งการช่วยเหลือด้านวัตถุและจิตใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์มักมีจิตเมตตาและเสียสละ แต่ขาดทรัพยากรในการดำเนินงาน ดังนั้น การที่ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เช่น จัดหาทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ หรือร่วมลงแรงในกิจกรรม จึงเป็นการส่งเสริมที่แท้จริง ควรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดกับประชาชน โดยเฉพาะกิจกรรมช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผมมักจะร่วมมือกับวัดในการจัด “โรงทานวันพระ” และ “โครงการแบ่งปันข้าวกล่อง” ให้กับผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่ การร่วมมือกันเช่นนี้ทำให้เกิดความอบอุ่นในชุมชนและทำให้วัดมีบทบาทอย่างชัดเจนในการช่วยเหลือประชาชน ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นภาคส่วนที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัด

เป็นศูนย์กลางของการช่วยเหลือสังคมในยามวิกฤติ เช่น การจัดโรงทาน การบริจาคสิ่งของ หรือ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้นำท้องถิ่นจึงควรสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ วัดมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ ผู้นำท้องถิ่นจึงควรเป็นผู้ประสานงานหลักในการส่งเสริมกิจกรรม สาธารณะสงเคราะห์ เช่น การจัดโครงการบริจาคโลหิต การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การจัดงาน ทำบุญแก่ผู้สูงอายุ หรือการให้ทุนการศึกษากับเด็กยากจน โดยเทศบาลมักร่วมมือกับวัดและ ภาวประชาชนในโครงการเหล่านี้ และการแจกของ การช่วยผู้ป่วยติดเตียง หรือการจัดกิจกรรม จิตอาสา ล้วนเป็นการสร้างคุณธรรมและความสามัคคีในหมู่บ้าน กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรเป็น ผู้ร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ ช่วยจัดกิจกรรม และระดมแรงงานชาวบ้านให้เข้าร่วม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่ อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ เพราะการที่ผู้นำท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ฯลฯ เข้ามามีบทบาท สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือร่วมมือกับคณะสงฆ์ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ศาสนกิจของคณะสงฆ์ดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 1-4) กล่าวว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลักแล้ว คือ การปกครอง ตามพระธรรมวินัยและให้กฎหมาย หรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาได้แก้ไข เพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นถึงปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ถือว่า เป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย โดยกำหนดให้มีมหาเถรสมาคม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ ตามภารกิจ หลักทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์

1) ด้านการปกครอง ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำท้องถิ่นตระหนักถึงบทบาทและโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ที่มีระบบชัดเจน โดยมีพระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส ไปจนถึงเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ และสมเด็จพระสังฆราช เพื่อกำกับดูแลให้พระภิกษุสามเณรประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลจารวัตรที่ดีงามตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช การที่ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาวัด การเข้าร่วมประชุม และการสอดส่องดูแลกิจการของวัด จึงเป็นการสนับสนุนการทำงานของพระสังฆาธิการให้สามารถปฏิบัติภารกิจด้านการปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 4) ที่อธิบายว่าการปกครองคณะสงฆ์เป็นการบริหารจัดการภายใต้หลักพระธรรมวินัยและกฎหมายของคณะสงฆ์ โดยอาศัยโครงสร้างการปกครองที่ชัดเจนและความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมความเข้มแข็งให้แก่ระบบการปกครองคณะสงฆ์ในระดับพื้นที่ และเอื้อต่อการธำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิทักษ์บุญญกามา (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายได้ออยู่ในระดับมาก

2) ด้านการศาสนศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานด้านศาสนศึกษาเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทาง ความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนการสอน และบทบาทหลักของพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ ทำให้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของการสนับสนุนและการให้คำปรึกษามากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผู้นำท้องถิ่นยังตระหนักถึงความสำคัญของศาสนศึกษาในฐานะภารกิจหลักของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มุ่งฝึกฝนอบรมประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 4) ที่อธิบายว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ด้านศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาในวัดและศูนย์การเรียนรู้ทางศิลปธรรม การสอนศิลปธรรมในสถานศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในด้านการศาสนศึกษาจึงยังคงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการทำงานของพระสังฆาธิการ และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคนและสังคมควบคู่กับการธำรงพระพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิทักษ์ ปุณฺณโกโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำท้องถิ่นตระหนักว่าการศึกษาสงเคราะห์เป็นภารกิจสำคัญของคณะสงฆ์ที่มุ่งปลูกฝังศิลปธรรม คุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 4) ที่ระบุว่า การศึกษาสงเคราะห์ครอบคลุมทั้งการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนการกุศลของวัด ตลอดจนการสนับสนุนด้านทุนทรัพย์และทรัพยากรทางการศึกษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในด้านนี้จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณภาพ มีศิลปธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุขและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิทักษ์ ปุณฺณโกโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก

4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทสังคม เทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนมากขึ้น โดยพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เพียงการแสดงธรรมในวัดเท่านั้น หากยังขยายบทบาทไปสู่สถานศึกษา ชุมชน และสื่อดิจิทัล ตลอดจนการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม ธรรมะสัญจร กิจกรรมจิตอาสา และการเป็นแบบอย่างที่ดีทางศิลปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยโสธรา ศิริภาพระภากร และคณะ (2568, หน้า 96-97) ที่ระบุว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันเป็นกระบวนการถ่ายทอด

ธรรมะผ่านการปฏิบัติจริง การใช้สื่อสมัยใหม่ และความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น การที่ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ประสานงาน และร่วมกิจกรรมเผยแผ่ธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม และส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความสงบสุขของสังคมในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิทักษ์ ปุณฺณกาโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

5) ด้านการสาธารณูปการ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาสาธารณูปการของวัดเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชน ผู้นำท้องถิ่นจึงเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน และประสานงานอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูเมตตามงคลวิศิษฐ์ (วัชรินทร์ อคควโร) (2560, หน้า 59-60) ที่กล่าวว่าการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการ ประกอบด้วยการจัดสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น ระบบน้ำ ไฟฟ้า และข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ การวางแผนก่อสร้างอาคารเสนาสนะอย่างเป็นระบบ และการร่วมกันดูแลรักษาสถานอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในด้านการสาธารณูปการจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัด และสนับสนุนให้วัดสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนาและสังคมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิทักษ์ ปุณฺณกาโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก

6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาสาธารณูปการของวัดเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชน ผู้นำท้องถิ่นจึงเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและประสานงานอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูเมตตามงคลวิศิษฐ์ (วัชรินทร์ อคควโร) (2560, หน้า 59-60) ที่กล่าวว่าการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการประกอบด้วยการจัดสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น ระบบน้ำ ไฟฟ้า และข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ การวางแผนก่อสร้าง

อาคารเสนาสนะอย่างเป็นระบบ และการร่วมกันดูแลรักษาศาสนสถานอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในด้านการสาธารณูปการจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของวัด และสนับสนุนให้วัดสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทาง ศาสนาและสังคมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิทักษ์ ปุณฺณกาโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำ ท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาภา นุวัฒน์ สิทธิเมธาวิ (จันทะยา) และคณะ (2566, หน้า 214) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัด ขอนแก่น โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะว่า ความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะกลุ่มอายุต่างกันย่อมมีประสบการณ์และ ทักษะที่ต่างกัน ผู้ที่มีอายุมากมักมีความศรัทธาและผูกพันกับวัดมากกว่า ในขณะที่กลุ่มวัย หนุ่มสาวอาจให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ทันสมัยหรือเน้นการมีส่วนร่วมในรูปแบบใหม่ ๆ ทำให้ ระดับความคิดเห็นไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระพิทักษ์ ปุณฺณกาโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และสุรพล พรหมกุล (2566, หน้า 307-308) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำ ท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผล การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ โดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1) บทบาทในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการ

สาธารณะสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการศึกษา ตามลำดับ

2) ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้นำท้องถิ่นควรมีบทบาทเชิงรุกในการประสานความร่วมมือกับคณะสงฆ์ในทุกด้าน ทั้งการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนาด้านสาธารณูปการ และการสาธารณ สงเคราะห์ เพื่อให้การดำเนินงานทางศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธา การเรียนรู้ และการพัฒนาคุณธรรมของประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรกำหนดนโยบายระดับจังหวัดหรืออำเภอในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางศาสนาและการพัฒนาวัดสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2) ควรบรรจุการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับ เช่น แผนยุทธศาสตร์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณด้านศาสนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีหลักเกณฑ์ชัดเจน

3) ควรมีนโยบายสนับสนุนให้วัดเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมของชุมชน” โดยให้หน่วยงานรัฐและท้องถิ่นร่วมกันจัดกิจกรรมอบรมหรือโครงการเผยแผ่ธรรมะในเชิงรุก

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1) ผู้นำท้องถิ่นควรพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการประสานความร่วมมือกับคณะสงฆ์และประชาชน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและบริการประชาชนอย่างมีคุณธรรม

3) ผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความดีงาม

4) ควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ และประชาชน เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนาในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและ

สังเคราะห์แนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละภูมิภาค 2) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นกับความเข้มแข็งของชุมชนทางศาสนา เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ 3) ควรมีการศึกษามุมมองของพระสงฆ์และประชาชนต่อบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและหลากหลายมิติในการพัฒนานโยบายศาสนาในระดับท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ปี พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พระพิทักษ์ ปุญญกาโม (โพธิ์ศรี). (2566). การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (วัชรินทร์ อคฺควโร). (2560). การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 8(2), 59-69.
- พระพิทักษ์ ปุญญกาโม (โพธิ์ศรี), ชาญชัย ฮวดศรี และ สุรพล พรหมกุล. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10(4), 307-317.
- พระมหากานฺตวิวัฒน์ สิทธิเมธาวิ (จันทะยา) และ คณะ. (2566). การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์, 8(2). 214-226.
- พระวสันต์ วสันตเวที (หงอกชัย). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม, 12(2), 123-136.
- ยโสธรา ศิริภาพระภากร และ คณะ. (2568). ศึกษาบทบาทและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 3(1), 87-98.